

47. **Advies nr. 448 d.d. 17 november 1995** (RCB/II-95-487) inzake *de vaststelling van de ontwerp-Lijst van te bewaren en te vernietigen archiefbescheiden van de Luchtverkeersbeveiligingsorganisatie.*

Bericht op schrijven van 16 december 1994, nr. 94.1096.MB/EIB

1. Bij bovenaangehaalde brief zond u de Raad voor het Cultuurbeheer om bericht en raad de ontwerp-Lijst van te vernietigen en te bewaren archiefbescheiden van de Luchtverkeersbeveiligingsorganisatie (LVB-organisatie). Deze adviesaanvraag is door de Raad, met verzoek om u daarover rechtstreeks te adviseren, in handen gesteld van de Rijkscommissie voor de Archieven.

De afdoening van deze adviesaanvraag heeft ten gevolge van het recentelijk zwaar belaste adviesprogramma van de Rijkscommissie vertraging ondervonden. Die belasting vond mede zijn oorzaak in het feit, dat zij op grond van uw verzoek voorrang moest geven aan de advisering over andere omvangrijke en complexe aangelegenheden het archiefwezen en het archiefbeleid betreffende. In dat verband zij ook verwezen naar § 2 van haar recente advies nr. 443, d.d. 13 oktober 1995.

2. De Rijkscommissie heeft de onderhavige ontwerp-lijst in eerste instantie aan procedurele en vervolgens aan inhoudelijke hoofdaspecten getoetst. Haar bevindingen dienaangaande worden in de §§ 3 en 4 uitgewerkt. In § 5 is haar conclusie en haar daarop gebaseerde advies opgenomen.
3. Voor wat betreft de procedurele aspecten zij in de eerst plaats vermeld, dat de onderhavige ontwerp-lijst als onderdeel van het "Basisselectiedocument (BSD) Burgerluchtvaart 1945-1992" tot stand is gekomen overeenkomstig de methode, die uitgaat van een analyse, beschrijving en waardering van handelingen van de (rijks-)overheid, de zgn. PIVOT-methode. Aan dit ontwerp is een institutioneel onderzoek voorafgegaan, waarvan verslag is gedaan in de publikatie "Luchtvaart gebonden: Een institutioneel onderzoek op het terrein van de burgerluchtvaart, 1945-1993" (PIVOT-publikatie nr. 16; 's-Gravenhage 1994). De Rijkscommissie heeft in advies nr. 437, d.d. 10 februari 1995, reeds geadviseerd over de, op hetzelfde BSD gebaseerde, ontwerp-Lijst van te bewaren en te vernietigen archiefbescheiden op het terrein van de burgerluchtvaart, voorzover deze bescheiden onder de archiefwettelijke verantwoordelijkheid van de minister van Verkeer en Waterstaat vallen.

Bij uw adviesaanvraag was gevoegd een exemplaar van het verslag betreffende het ambtelijke overleg ter voorbereiding van het onderhavige ontwerp, het zgn. driehoeksoverleg (zoals voorgeschreven krachtens het bepaalde in artikel 2, eerste lid, van het Besluit algemene richtlijnen vaststelling vernietigingslijsten archiefbescheiden, Besluit arvva).

Deze stukken zijn door de Rijkscommissie bij haar beoordeling van het ontwerp betrokken. Uit het verslag van voornoemd driehoeksoverleg is haar gebleken, dat daaraan door de in het eerste lid van artikel 1 van het Besluit arvva bedoelde personen is deelgenomen. Daarentegen moet worden geconstateerd, dat dit verslag zich, naast een algemene beschrijving van het project, beperkt tot een weergave van formele, vooral procedurele aspecten van dit overleg. Geen inzicht wordt gegeven in de inhoudelijke overwegingen, die ten grondslag liggen aan de keuze voor de selectiecriteria en de voorgestelde waardering (bewaren of vernietigen) van de neerslag van de desbetreffende handelingen. Ook de toelichting op de ontwerp-lijst geeft daaromtrent geen uitsluitel. De Rijkscommissie acht zulks echter essentieel voor een goede en

a. Materiaal met bewezen emotionele/symbolische waarde in de Nederlandse samenleving

Bewaren, ook in de uitvoerende sfeer, i.v.m.:

- bevorderen van de aanstelling van vrouwen,
- idem van etnische minderheden
- idem gehandicapten (zie voor deze drie items ook het hierboven gestelde onder 1)
- "Japan en Indonesië" (cf. rubrieksrs. AV 56 e.v.)
- de toekenning van speciale onderscheidingen

b. Materiaal met descriptieve, informatieve, synthetische waarde van betekenis voor het kennen van aspecten van de Nederlandse samenleving

Bewaren, ook in de uitvoerende sfeer, m.b.t.:

- voorlichting op de onderscheiden terreinen van het personeelsbeleid (cf. o.m. hierboven onder 2)
- voorbeelden van en steekproeven uit de normale of routinematige beleidsuitvoering (met inbegrip van de effecten van veranderde wet- en regelgeving).

c. Materiaal met analytische en kritische waarde

Bewaren, ook in de uitvoerende sfeer, m.b.t.:

- het personeelsinformatiesysteem (zie hiervoor ook onder 3)

d. Relatie m.b.t. informatie elders

Bewaren, ook in de uitvoerende sfeer, m.b.t.:

- het verzamelen, samenstellen en verstrekken van informatie over personeelsaangelegenheden (met inbegrip van informatie over het personeel zelf, inclusief werving, aanstelling enz.)

zorgvuldige beoordeling van het ontwerp. Zij meent dan ook, dat dit verslag in dit opzicht tekortschiet.

De Rijkscommissie acht het echter billijk, dat harerzijds rekening wordt gehouden met het feit, dat zij, zoals gezegd, reeds over een ander onderdeel van het onderhavige BSD heeft geadviseerd. Hoewel dat advies niet in alle opzichten meer aansluit bij haar sedertdien ontwikkelde visie op de PIVOT-selectiemethode, heeft zij niettemin gemeend, dat advies als uitgangspunt voor de beoordeling van de ontwerp-lijst in kwestie te moeten nemen.

4. Dit impliceert, dat hetgeen de Rijkscommissie ten aanzien van inhoudelijke aspecten in algemene zin over genoemd BSD in advies nr. 437 naar voren heeft gebracht, mutatis mutandis op het onderhavige ontwerp, als onderdeel van datzelfde BSD, van toepassing is. Daarbij zij verwezen naar de §§ 2 tot en met 6 van dat advies.

Met betrekking tot de in het BSD onder de nrs. 423 tot en met 449 opgenomen handelingen en hun neerslag van de LVB-organisatie vraagt de Rijkscommissie zich naar aanleiding van de, onder nr. 445 bedoelde, kennelijk radiotelegrafisch te treffen maatregelen bij wederrechtelijke inmenging en onderschepping van een luchtvaartuig af of hiervan ook schriftelijke verslagen worden vervaardigd. Indien dit het geval zou blijken te zijn, zouden deze verslagen dienen te worden bewaard.

Tot andere concrete aanbevelingen geeft het ontwerp de commissie geen aanleiding.

5. Mits uwerzijds met de in de voorgaande paragraaf overwegingen en aanbevelingen alsmede met de hierna in § 6 bepleite aspecten ten behoeve van de nadere selectie rekening wordt gehouden, adviseert de Rijkscommissie voor de Archieven u uw medewerking aan de vaststelling van de onderhavige selectielijst archiefbescheiden te verlenen.
6. Hoewel in § 4 tot uitdrukking is gebracht, dat de Rijkscommissie haar beoordeling van het onderhavige ontwerp heeft gebaseerd op advies nr. 437, heeft zij het niettemin nuttig geoordeeld om het gehele BSD nog eens nader te toetsen aan haar huidige visie omtrent de wijze waarop het belang van het historisch onderzoek zou kunnen en moeten worden gewaarborgd.

In advies nr. 436, d.d. 6 december 1994, inzake de algemene selectie-problematiek en de aan dat advies ten grondslag liggende Discussienota 'Archieven bewaren: cultureel investeren in de toekomst' zijn de elementen, aan de hand waarvan dat belang naar het oordeel van de Rijkscommissie zou moeten worden getoetst, als volgt omschreven: de symbolische, descriptieve en analytische waarde van de archieven voor het kennen van de Nederlandse samenleving en cultuur.

Ook de problemen, waarmede bij deze waardering rekening moet worden gehouden, zijn daarbij aan de orde gesteld. In die discussienota, aldus advies nr. 436, wordt dienaangaande voorgesteld om deze inhoudelijke vormgeving zoveel mogelijk te abstraheren van persoonlijke inzichten en belangen. Daarnaast moet worden erkend, dat absolute objectivering van de hier bedoelde criteria niet mogelijk is. "De discussie over de toepassing van de criteria wordt daarom geplaatst in het perspectief van de vraag naar de symbolische, descriptieve en analytische waarde van de archieven voor het kennen van de Nederlandse samenleving en cultuur. Het antwoord op deze vraag veronderstelt een maatschappelijk draagvlak voor de formulering van de bij de selectie te hanteren doelstellingen en criteria en de wijze waarop deze worden toegepast. Daar maatschappelijke inzichten nu eenmaal naar tijd, plaats en milieu veranderlijk en dus per definitie subjectief gebonden zijn, dient dit draagvlak zò te worden georganiseerd, dat gestreefd kan worden naar intersubjectiviteit. Dat geldt niet alleen in de fase van de formulering van de criteria zelf, doch ook in de fase van het opstellen van (concept-)selectielijsten en de toepassing ervan in concrete gevallen".

In aansluiting op hetgeen in voornoemd advies nr. 437 (§3) omtrent het alsnog opnemen van een zgn. hardheidsclausule in de Toelichting bij de lijst is bepleit, heeft de Rijkscommissie in een bijlage bij dit advies een aantal, aan de zoëven bedoelde trisectorale waardering van het historisch belang gerelateerde, (thematische) aspecten vermeld, die bij de feitelijke selectie ter vernietiging van daartoe in beginsel aangewezen archiefbescheiden zouden moeten worden ingebracht en betrokken. Dit overzicht is gebaseerd op de feitelijke informatie, zoals die haar uit de ter fine van de beoordeling van bedoeld BSD overgelegde stukken is gebleken. De aldus gewekte verwachting, dat ten aanzien van bedoelde aspecten alsnog historisch waardevolle informatie uit het te vernietigen archiefmateriaal ter blijvende bewaring kan worden afgezonderd, lijkt haar daarom gerechtvaardigd.

Dit overzicht is overigens slechts bedoeld als handreiking ten behoeve van de feitelijke selectie. Het lijkt haar trouwens raadzaam, dat de wijze, waarop deze is gehanteerd, wordt verantwoord in het door de Rijkscommissie in haar advies nr. 436 (§ 12) bepleite, aan de verklaring van vernietiging toe te voegen, protocol van bewerking. Korthedshalve moge naar deze aanbeveling, waarmede u blijkens uw brief van 12 juli 1995, nr. DGCZ/DBC-U-953740, in beginsel heeft ingestemd, worden verwezen.

Bijlage

behoort bij advies nr. 448, d.d. 17 november 1995, inzake de vaststelling van de ontwerp-Lijst van te bewaren en te vernietigen archiefbescheiden van de Luchtverkeersbeveiligingsorganisatie

Overzicht van (thematische) aspecten, zoals bedoeld in § 6 van genoemd advies

1. **Materiaal met emotionele/symbolische waarde in de Nederlandse samenleving**
alsnog bewaren: materiaal, ook in de uitvoerende sfeer, i.v.m.:
 - voorgevallen rampen in Nederland met Nederlandse toestellen; ook op zee, incl. bemoeienis van defensie hiermee
 - geluidsoverlast, laagvliegen, supersoon vliegen
 - eventuele, uit 1948 en vroeger daterende informatie, incl. dossiers van bekende vliegtuigen
 - kapingen en andere crises
 - bekende vliegers

2. **Materiaal met descriptieve, informatieve, synthetische waarde van betekenis voor het kennen van aspecten van de Nederlandse samenleving**
alsnog benoemen, ook in de uitvoerende sfeer, i.v.m.
 - informatie over tarieven van luchtvaartmaatschappijen voor vervoer
 - informatie over technische apparatuur op Schiphol en elders, en de vernieuwing ervan, idem telecommunicatie en radionavigatie
 - informatie over ingrepen van defensie enz, o.m. ten aanzien van beperking van de burgerluchtvaart om militaire redenen
 - informatie over de weerschepen
 - informatie over de infrastructuur en uitbreiding van vliegvelden en dergelijke, inclusief Rotterdam
 - informatie over de bouw en prestaties van vliegtuigen (keuringsrapporten e.d.) (desgewenst systematisch bewaren)
 - informatie over luchtvaartvertoningen en -wedstrijden
 - handhaving van de regels (informatie aan justitie, ook als daar niets uit is voortgekomen)

- informatie over vrijstelling van exploitatievergunningen voor niet-commercieel vervoer
- informatie over de regeringsvliegtuigdienst
- informatie over bouwverboden door de overheid
- informatie over verkeersvliegers (selectie, vorderingen als leerling, prestaties)
- informatie over fotograferen vanuit de lucht
- informatie over en uit controlesystemen, inspectieverslagen e.d. (desgewenst periodiek bewaren)

3. **Materiaal met analytische en kritische waarde**

alsnog bewaren, ook in de uitvoerende sfeer:

- alle gegevens omtrent vliegtuigen van vóór 1960

4. **Relatie met informatie elders**

alsnog bewaren, ook in de uitvoerende sfeer:

- materiaal m.b.t. het verzamelen, samenstellen en verstrekken van informatie (zoals verslagen en opgaven) over de burgerluchtvaart in beleid en praktijk, alsmede meer gedetailleerde informatie vergeleken bij datgene wat gepubliceerd is
- materiaal i.v.m. bezorging van gegevens aan andere overheidsinstanties
- vormregels voor bescheiden, registers, bestanden en boeken in verband met de luchtvaart of luchtvaartbeleid.